

J. N. J.

DISCURSUS POLITICO-HISTORICUS,

De

# ANNONÆ SÆVITIA AC EAME,

Ejusque Praesagiis, Cansis, Effectis, atque Remediis;

Quem

Ex Suffragio Ampliss: Facult: Philosoph:

In Inclita ad Auram Academia.

Sub PRÆSIDIO

Clarissimi Viri ac Domini

## M. JOHANNIS BERNH:

M U N S T E R X /

Philosoph. Pract. & Histor. Professoris Regii  
& Ordinarii Celeberrimi,

Candidæ doctrum censuræ atque examini modestè  
exhibet

## JOHANNES ARVID: BUR/

In Acroaterio Maximo,

Ad diem 18 Septembris Anni M. DC. XC VIII.

Impr. apud JOHANNEM LAUR. WALLIUM.

ANTIVAS

THE END

BY THE SAME AUTHOR

THE HISTORY OF ROME

IN EIGHT VOLUMES

BY J. G. SIDOIS

CHIEFLY DEDICATED TO DOMINA

M. JOHANNIS DERMI

IN EIGHT VOLUMES

BY THE SAME AUTHOR

OF CICERO'S DE RE PUBLICA

WITH NOTES AND EXPLANATIONS

BY THE SAME AUTHOR

M. JOHANNES VAROID: & TITUS

THE HISTORY OF ROME

BY THE SAME AUTHOR

THE HISTORY OF JOHN THE FATHER OF ALL THINGS

In Dissertationem eruditam  
Pereximii ac Literatisimi.

DN: JOHANNIS Biur/

Commilitonis perindustrii,

**U**t jam dura premit boreos annona co-  
lonos,

Frigore ter tellus terque calore  
gemit.

Intempestivā qvam multi falce metuntur

Interea, frustrans est numerare labor.  
Scilicet aut pluvia, aut rapidi inclemētia  
Solis,

Aut flendos nimium frigus adurit agros.  
Sic DEUS ingratas percellit verbere terras,  
Genti immorigeræ pabula sancta negans.

Si non mortales offensi Numinis iras

Illa docet facies, nulla docere potest.

*Amicā manu scrib.*

*T, RUDEEN.*

*'Ad*

**Virum - Juvenem,**  
**Literis & moribus Ornatisimum.**

**DN. JOHANNEM BUR/**  
**DE SÆVITIA ANNONÆ**  
acutè disputantem.

*Gratulatio :*

**M**ille modis, miseri, manifestam Numinis iram  
 Sensimus, & summi fulmina dira DEI,  
 Ast inter plures, bac haud postrema doloris  
 Causa fuit, lacrymis solaque major erat.  
 Clauerat alma Cerēs, quod dextrā, cara, tenaci  
 Munera, quod segetes nullus habebat ager.  
 Sedulus hinc dure playgit telluris alumnus,  
 Quod sterilem, frustā, vomere scindit humum.  
 pluribus hec noster, sed **BUR** monstrabit Amicus  
 Palladis in summā, cum velit æde loqui.

SAM: Tigerstedt.



## BEN: LECT: SAL:!

**E**rtur, CANDIDE LECTOR, dum adhuc Ju-  
venis esset, Dux Atheniensium Themisto-  
cles, amicorum suorum quosdam, causam  
querentes, cur non aequa ipsi ac mor-  
talium ceteris, ad naturae temperamen-  
tum, nocturna arrideat quies, quippe qua  
à Creatore per vices, membris destinata  
vigilibus, hoc responso satiasse: iri se ex-  
citatum à statu, ob pugnam, ut credunt, Maratboniam, Miltiadis  
posita, vel recentissimo somno sopitum sepissime cum desiderio.  
Hinc est judicatu facile, quantum calcar, subdiderit ipsi sua in-  
doles egregia, ut non modo per noctem non quiescere, sed ne so-  
mnum quidem prius videre potuerit, quam amulus ejus factus,  
tantam affectaret gloriam, quantum reliquisset nuper documento  
posterioris, sua post fata Miltiades. Id ipsum certe sub alia liceat  
intentione, ausim jactatione procul exulanter, ad me ex parte  
applicare, qui cum adhuc non diu annumeratus huic laudabili  
societati Academice, votuerim memet somno devovere altius, i. e.  
quiescere in latibulis inconspicuus, non tamen propensione naturae,  
verum iniquissimae sortis, cuius spiculis, post immaturum B: Pa-  
rentis mei decepsum, per 15. annos, ceu undiquaque petendus scopus,

A

eram

eram expositus, suscitarunt paulo diutius Musarum Sacris va-  
 cantem, tam summorum virorum solitus favor & instructio lau-  
 datissima, quam aliorum post tot devoratas molestias, optabi-  
 lem finem expectantium literatorum publicè edita specimina, quæ  
 instar statuarum militarium, suo dignissima sunt encomio, re-  
 ferentia indefessa militie tesseram, sub Palladis vexillo, suosque  
 cultores quemadmodum olim, ita & nunc insigniter condecoran-  
 tia, ut & ego me semel sisterem conspiciendum, prima tirocinii  
 rudimenta simpliciter depositurus. Hac ergo æquiori animi tan-  
 ce mecum perpendens, discusso iam jam diffidentie torpore, tan-  
 tum absuit, ut spesi, quam foveo, ex dictis in antecessum cau-  
 sis, indulserim certus, ut etiam, licet arduum satis in hume-  
 ros meos suscepimus onus disputatorium, de materia admodum  
 ampla, & forte, non antea in hunc modum tractata, Scil. De  
 caritate Annona, quâ convenientius hac vice à me excogitari  
 potuit nihil, quod majorem sui admirationem huic seculo cala-  
 mitoso injiceret unquam: neque ferebat fors mea, suam huc us-  
 que comitata sororem, ut quid novi præ hac materie tenta-  
 rem, licet facilius. Ast si hac in parte affecitus sum, quod  
 volui, non est cuius me pœniteat, nisi bis coctæ crambis, ad quam  
 invitari vetuit insuetus hospes. Spero itaque veniam primum  
 quid tentanti, a Benevolo Lectore, si irreperitur in hacce, non A-  
 pelleo, sed rudi penicillo depicta opellà, quod non, ut est moris,  
 arrideat palato omnium; Nam tota domus Codri rheda compo-  
 nitur una: cum & maxime festinabundus, & inter alia nego-  
 tia valde impeditus, hoc, quicquid sit, egerim, placeat fati con-  
 fortibus; verum Magne minerve filius lenior fortune aura qui-  
 bus aspirat, cadant maiores altis de montibus umbre. Meum  
 erit, Benevole Lector, vicissim candorem tuum decantare laudi-  
 bus quam maximis. Vale! Tu interim

## JESU BENIGNE!

Da precor ut vergat felici sidere cœptum,  
Nominis in laudem, qui mihi fons operis !!!

## CAP. PRIMUM.

§. L

**J**uxta sobriè Philosophantium solennem morem, priusquam in exactiorem hujus materiæ considerationem descendamus, schiagraphicam ejusdem obtinuisse, in antecessum, delineationem, quam maximè erit necessarium, quodammodo representantem menti certum objecti, cui jam hac vice contigit immorari, conceptum; nam dubius alias admittitur animus ac vagus ad ulteriore veritatis investigationem, nisi scopus sit aliqualiter in frontispicio operis cognitus, cuius ideæ respondeat opusculum necesse est, ceu normatum oportet respondere normæ. Cumque Titulus, quem præsentis disputationi voluimus Præfixum, sit de Annonæ fævitâ, cuivis intellectu erit facile, vel ex inscriptione, quâ occasione, sub disquisitionis ferram, hanc revocandam curavimus materiam. Neminem enim tam infensatæ putemus mentis, quem non cum gemitu in sui considerationem rapiat, miserabilis hæc, pro tempore, rerum facies ac tristis præteritarum recordatio; Nimirum Tertius jam agitur Annus ex illo qui incendio huic primam dedit facem, cuius atrocitas cernitur à quibusvis tanta, ut vix ab hominum memoria unquam extiterit major, in dulcissima nostra Patria Finlandia, aut violenterior. Quidcirca Annonæ proventum, infelicius multo,

A 2

quam

qvam verbis expresserit quisquam, hisce tribus retrò  
 autumnis fecit Finlandia nostra naufragium, qvò facile  
 sibi habeat perlausum, omnia Elementa, ad nutum ju-  
 stissimi DEI, malitia excrecente Mortalium, ad iram pro-  
 vocati, qvasi in totalem illorum interitum conspirasse,  
 excitatis, ipso tempore, qvo flementi genus qvodvis matu-  
 ritati quam maxime esset vicinum, intollerabilioribus, tam  
 nocturnis, qvam diurnis frigoribus, imbris, ventisque  
 vehementioribus, cum sexcentis aliis malis, qvæ, omni  
 sustendandæ vitæ medio, dulcissimam nostram Patriam  
 miserrimè privarunt. His in angustiis, longè mitior ap-  
 paret brutorum conditio, qvam hac vice hominum, qui  
 ciborum, humanæ naturæ convenientium vicem supplere  
 coguntur, arborum cujuscunqve generis corticibus, culmi-  
 ne, feno, paleâ, graminum seminibus, herbarum palu-  
 strium radicibus, ne dicam, cadaveribus bestiarum ac  
 hominum, & qvibus non? à qvorum usu expertum rati-  
 one animalium etiam abhorret natura. Hinc proh do-  
 lor! ex insolitis ac horrendis adeò elculentis, varia mor-  
 borum genera orta, utpote, tabes, corporis inflammatio-  
 nes, intestinorum resolutiones, &c. Inò præsentissimam  
 fecutam mortem & inopinam, testantur ipsa experien-  
 tia, nec non fama. Qvot qvælo jam hominum millia mi-  
 serabili hocce fato, intra claustra tectorum suorum per-  
 euntia, nostri natalis soli parccias reddidere vacuas? qvot  
 tempa, ob eorundem pariter paucitatem percepimus  
 obserata? qvot inqvam millia coëgit summa hæc necel-  
 sitas, peregrinum visitare regnum? exceptis innumeris,  
 qvos in publicis viis, semitis, sylvis, agris & campis, ur-  
 biumqve plateis catervatim mendicantes ac cum lacrymis  
 & ploratu victum qvaritantes, inter tamem & frigus, vita  
 defe-

defecerat. O deplorandum Finlandiæ nostræ statum! Horribilis sane & nefanda licet sit, ut patet cuivis ad oculum, hæc in præsentiarum pestis, non tamen sic admittere jugum videtur indurata hominum malitia; verum quo major dehortatio, & vitæ descrimen hoc pertinacior inter tantam calamitatem, in exercendis vitiis, utpote: turto, rapina, latrociniis, homicidiis &c. perversa est illorum obstinatio, ut hæc nostra tempora fas sit conferre cum Jerosolimitano interitu, cuius, plus simplici vice, admoniti à Prophetis & ipso Salvatore Judæi, nihil minus quam hoc admirerunt; quare ultima miserrimè fuerint passi: nam: *Nemo gravi est meritas passus pro crimine paenæ, qvin illi ignotum vel quater ante foret.* Cujus quoque si charissima nostra Patria olim fuisset recordata, vel nunc recordaretur, finem graviorum, quibus jam deppressa jacet, cerneret citissimum, depositâ suâ malitia, atque ira DEI precibus expiata calidissimis.

### §. II.

**O**stensâ scriptionis occasione, sic à nobis, ad interiora hujus materiei, pergentibus, Methodi reqvirit ratio, ut de ἐνοματογοιᾳ, ante omnia simus paucissimis solliciti: ex cuius i. Specie scilicet: *Etymologia*, constabit cuivis, derivationem vocis Annonæ insipienti, ipsam debere natales nomini Anno, à circuitu temporis sic dicto, nam veteres Am pro circum ponere solebant: Cato: Am terminum, h. e. circum terminm, vel quod instar Annuli in se redeat, unde est: *Atque in se sua per vestigia volvitur Annus.* Unde Annua, quasi Anniversaria, juxta illud Virgil: *Annua magna sacra refer Cereri.* Nihilque aliud est Annona quam annua almonia, seu quod in Annum pro-

provisum est ad alimoniam. Perot: pag: 634. u. circa  
*Homonymiam ejusdem*, sicut se nobis considerandam, ac-  
ceptio (α) latissima, pro unius anni, non solum frumenti,  
verum etiam aliarum rerum proventu, victum qvovis  
modo Mortalium spectante, Teste. Torneb. 22. Advers. 32.  
(β) paulò strictior, pro annona militari: uti patet ex tit:  
Codicis Theodosiani, Annonam constitutam in speciebus,  
i. e. Oleo, sale, Pane, carne, frumento, vino, feno, palea,  
&c. (γ) justo remissor, qvo tensu Cicero & Svetonius an-  
nonam Macelli cariorem fore dixere. (δ) strictissima &  
adequata pro sola re frumentaria, ita tamen, ut suo in-  
cludat complexu, omne sementi genus, aut siliqvis, aut  
aristis reconditum, qvod alias Ieri & tempore autumnali  
& vernali est pote, qvam, missis acceptationibus aliis, hac  
vice, pro instituto agnoscimus. 3: Spec: scilicet *Synonymia*  
terminis absolvitur aequipollentibus *faritia annone*, ut sunt pe-  
nuria *victus*, *alimenti defectus*, *fames*, *inedia* ( licet inter hęc  
duo vocabula aliqualis intercedat differentia ) *annone* concla-  
gratio, *annone incendium*, *pestis suppliciorum omnium ultima*,  
ut plurima omittam alia.

### §. III.

Jam succedit ordine περιηγησια, vel ipsius rei consi-  
deratio, sive definitio, quam accuratissimam, nemo hic  
a nobis expectet, cum ipsa nominis expositio, informa-  
tum latis suę naturę reddiderit qvemvis vel titulum in-  
spicientem; Qvare, pro instituti ratione, qvalemcunque  
solum, qvō suspensae expectationi vel qvodam modo fi-  
at satis, adhibeamus descriptionem; *annone caritas est*  
*privatio proventus anniversarii frumentarii*, *qvam fa-*  
*mis*,

mitatur. Huic qvoque allatæ descriptioni quædante-  
nus annuere videtur Homerus, cum dicit: *dura quidem  
miseris mors est Mortalibus omnis, At periisse fame res una  
miserrima longè est.* verum in re manifesta alias, curiosa  
definitionis conquisitione superledemus, cum præcipue cæ-  
tera πολυμαλοζιᾱ illustratingia, in seqventibus, bono  
cum DEO, erimus adducturi.

## CAP: SECUNDUM

## §. I.

**U**ltterius in hujus rei rationem inquisituros, ad rece-  
ptam Methodi normam, excipiunt nos præceden-  
tia Annonæ Incendum signa, terris, quam sæpiissimè,  
qvæ ostendere Solet Pater Cœlestis, ceu futuræ ca-  
lamitatis atque propriæ vindictæ prænuntia. Sed re-  
clamare videntur hisce verba Proph: Jerem: Cap. 10. v. 2.  
de Cœli signis, scil: non esse illa timenda. summa tamen  
in eruendo horum genuino sensu, adhibenda erit cau-  
tela, ne propria opinione temere induceti, aliter, qvam  
spiritus DEI, nos intelligamus, aut fatalem illorum conse-  
quentiam, aut omnimodam negligentiam, nec non contemptum ad-  
mittendo. Prius illud non esse: vel his consideratis consta-  
bit, qvod DEI potestas non sit alligata signis cœlestibus,  
utpote voluntatem ipsius seqventibus, sive inutilitatem  
tantum bonorum, sive vindictam malorum. Nec poste-  
rius recte dicitur: nam sic periculose foret, ne  
admonitiones iræ DEI & bonitatis, adunco quasi naso  
despicarent, atqve ita essent securitate sopiti homines,  
ut consistant in fôrdibus, rebus extraordinariis admoniti.  
Brutorum certè, qvæ, dum fulgura, tonitrua, & tempe-  
states sœviunt, trepida le vel in specubus, aut latebris con-  
tinent,

tinent, longè major prudentiâ hominum foret, qui intrepidi ad eadem in DEUM non converterentur, delictorumque vulneribus repleti, post hanc mortalitatem, aliam vitam futuram, vel mortem immortalem haud scire tenerentur. Unde facile constat spiritum DEI non intendisse prohibitionem simpliciter absolutam, in eodem Jerem: dicto, qvod timeri haud quaquam debeant; sed cum conditione talem, scilicet qvod fidelibus relicta sint remedia, quibus possint evadere eorum effectus, gentibus ac infidelibus quæ non sunt nota, qui DEI ope neglecta in spontaneâ suâ malitia obdurati, comprimuntur miserrime, exemplo Pharaonis Regis Ægyptiaci signa & prodigia à DEO immissa, elato animo contemnentis. Gen. 7. 8. 9. &c. cap.

## §. II.

**N**on igitur absqve prævia causa, à summo Numine, impendentia mala, miraculorum ostensione hominibus patefiunt: nam quemadmodum est misericors, nullius volens interitum hominis; ita adhuc hodie, non modo mediis ordinariis verum etiam quandoq; extraordinariis, propria voluntatem & bonitatem suam singularem, in genus humani ut testatum, bonos iisdem probando, exempl: Jobi, ut illorum fides tanto magis inclarescat mundo; terroribusq; Malos ad meliorem frugem revocando, ne incauti suis suffocentur delictis. Verum instantibus calamitatibus pareant sufferendis æquo animo, cum his, ad divinum auxilium, ubi humanâ maximè Exempl: Ninivitarum destituti sunt præcautione refugientes. Ab adolescentia pronus est qvidem homo ad malum, DEUS autem justus, iniquitatum vindex, Misericors, ac pœnitentiam expectans, quâ intermissâ, generalibus demum vindictis, tum bonos

§ ) 9 ( §

bonos tum malos ob gravissima delicta exponit. Qvas tamen Clementissimus ille DEUS non infert, antequam modis singularibus prænuntiaverit, animo promovendi adhuc ad conversionem impios. Neque unquam ingenti aliquo malo inducto, aut urbem, aut gentem, aut rem publicam opprescit, quin præmonstraverit prius: Et ut valeant efficacius que demonstrat, esse inaudita, nova Et admirationem merentia oportet. Sicque eorum prætermittit nihil, qvod commovere ad malorum futurorum possit intelligentiam. Esa: cap 5. v.3.

### §. III.

**E**t ut ut infinitæ potentiae est DEUS, expropriâ auctoritate ac potestate, qvi solus miracula facit Magna, ceu creaturarum qvas continet Mundus, Creator Potentissimus, hac ratione legem rebus naturamve ordinariam ex voluntate concedens, ut sibi nihilominus retinuerit, eadem potestate, mutandi, alterandi, tollendique potentiam ( Nam ejus est interpretari, tollere, revertere, mutare, eu-  
jus est condere legem ) ita varii atque infiniti sunt modi, quibus uritur sum: Numen in demonstrandis, hominibus pœnitentiam decretantibus, futuris malis, utpote Annona caritate, eamque sexcentis aliis subsequentibus pœnis. Nam non modo Cometis, langvinis imbribus, incensionibusque variis, speciem sublunarium rerum referentibus, verum etiam grandinibus, lapidibusque è Cœlo decidentibus, ruinam nec non arctiora solito tempora, pessimo minatur seculo, sicut testantur historiæ, quarum auctoritate nixi qvædam proferamus exempla id ipsum affirmantia. Anno Christi 1472. circa festum Agnetis visum fuisse Cometam, mississe ad occidentem caudam longam qvæ graduum 30, refert infasciculo temporum Wernerus: alius observatus est festo S. Blasii, stans in Ariete, caudamque versus

orientem ad plejades porrigenus, flammaceus & valde crinitus, quo-  
rum apparitiones famas, pestis atque bella erant secuta Misera-  
rimi, urbis Ierosolymitanæ, interitus per annum durans in Cœlo  
prænuntius erat Cometa: Astrum stans gladio simile, currus  
peragrantes omnem regionem in sublimi: Armata phalanges hue  
atque illuc in nubibus saltantes. Anno 1538: multis in Germa-  
nia locis, homines conspecti sunt in aere armati inusitataeque:  
magnitudinis stellæ versus orientem, cruentos spargens radios,  
juxtaque illa crux sanguinolenta cum vexillo, per aera volante,  
tristia mox Christianis, quæ præsignabant fata, Aut: Surio, Ibi-  
dem Anno 1531. apparuit, signum maxima calamitatis, Come-  
ta, occidentem occupans plagam Cœli, Test: H: Mutio, lib:  
14. Germ: Chron: Sigebertus in sua chronol: horribilis Co-  
metæ facit mentionem, in Italia Anno 444: fulgentis, quem  
fames insecura erat miserabilis. Sub Marciani imperio, ad An-  
num Domini 452, cum terræ motibus pluribus, excanduit cœlum  
rubeo colore ab aquilone ignem imitans, intermixtis clarioribus li-  
neis, in hastarum speciem deformatis, simulque luna obfuscatio-  
ne, se dum præbuit conspicendam fax admirabilis Cometæ, ma-  
xima cum horrore terruens, mox subsequentium famis atque  
cedis. Regnante Birgero Magno, ceu ex Svetice gentis Hist:  
cuivis ad oculum patet, gutta sanguinis, pluvia inter ad Ringsta-  
holm decidebant. Idem accidisse aliquando in Borussia, test:  
Jonston: Thisan. lib. 27. circa annum 434, relatum legimus,  
temporum ex fasciculo, rivum sanguinis large fluxisse, famis  
nec non cedis minas spirantem. Imminentis pene præmia sunt  
etiam grandines & e cœlo delapsi lapides. Nam tempore Va-  
lentis lapidibus magnitudine inusitata similis descendit grando  
Constantinopoli, Aut. est Jonstonus. Socrat: Hist: Ecclesiast:  
lib: 4. cap: 10. ante urbem ab Alarico captam fameque fati-

gatam, saxis manuariis major, & octonarum librarum circiter pondus habens, deferri visa est grando. Majolus in Canicula in Gallia Paschali pontifice, unum frustum 12 pedum longitudo; Bonfinus apud Augustadunum 16. long: 7. latit: altitudine duorum: Siegeberthus ovo struthionis comparatam grandinem, & 12 unciarum: Bonfinus trium librarum pondere Bomelle in Geldria die duodecimo Junii, decidisse ajunt. Anno Christi 1581 in Thuringia interdix, delapsum fuisse lapidem pondo 39 oblongum, durumque tradunt historie. In Thracia ad Egos potamon delati lapidis mentionem faciunt Plinius & cum aliis Cardanus: imo ferri in Lucania cadentis: Amian: lib. 17. in sylvis Neubolem ferream massam recreemento similem, ex aere dejectam eamque multorum pondo, adeo ut nec deportari nec devihi ob gravitatem potuerit, affirmant quamplurimi cum Agricol: obs: Metall: cap. 8. Anno ante natum Christum 1477 tempore Iosephi Israëlitarum ducis, pluissè lapides, ipsam mortem præsentissimam barbaris afferentes, S. testantur pandecte. quorum omnium est prædicere sterilitates, morbos, mortem, aliasque securumundo passas, quotidiana sic probante experientia.

## CAP: TERTIUM.

§. I.

**E**xpositâ sic & à suis extractâ cryptis definitione nominali, simulque signorum, annonæ incendium præcedentium, obitèr factâ, per exemplorum illationem, demonstratione, recto tramite in causarum explanationem meritò parabimus descensum. Nam ceu in aliis rebus quibuscumque ita in hac materia, valdè necessaria est causarum notitia, sine quâ, quis non veram rei scientiam, sed opinionem habere præsumitur incertam, quæ errorum indu-

indulgentissima Alumna. Qyapropter ne nos suspenso  
derineat aliqua causarum hujus, cuī hac occasione immo-  
ramur, rei, pro instituti ratione easdem facimus triplices:  
*Theologicas* scil. *Physicas*, nec non *Politicas*, illas, ceu modo re-  
motiori: has ceu propriori hanc pestem effectui dantes,  
quarum ulteriore notitiam ordine erimus hausturi.

## §. II.

**I**nter causas Theolog: priores tribuimus *justitiae DEI*, se-  
verè peccata mortaliū castigantis. (a) *Ob execrandum  
verbi Divini contemptum, atque Sacri Ministerii neglectum.*  
Nullum enim peccatum tam detestabile est summo DEO  
quam nominis sui despectus. hinc etiam horrendo hoc  
facinore obstinate se obligantes horrendam pœnam  
mansisse ex historiis manifestum est: utpote Samarita-  
nos, qui ad tantas incitas redacti, ut asinum caput 80  
denariis satiandæ fami veniret. 4. Reg:6. v. 25. Anno ante  
natum Christum 923 (b) *Ob decimorum & aliorum in pios usus  
destinatorum, sive diminutionem, sive sacrilegam dene-  
gationem:* hujus impii facti Auctores erant olim Judæi,  
non conversi ex vaticinatione Proph. Jeremiæ hujus-  
modi & alia peccata iisdem exprobrantis. cap: 25. quo  
nomine 70 annorum multismodis lamentabili captivitate,  
luebant pœnam Babylone, Anno mundi 3347. (c) *Ob  
bonorum divinorum luxuriosam profusionem & abusum* (1)  
*in superbiam:* cuius pessimi vitii exemplum se offert Ne-  
bucadnezar, cui, facto digna respondebat miseria ac me-  
tamorphosis, nullis calamitatibus, neque in sacris neque  
in profanis historiis, comparabilis. Dan: 4: cap. (2) *Ebrios-  
tatem*, hanc fuisse causam Excidii urbis Babylonicae: pes-  
simi status imperii Romani, sub Domitio Nerone, ut,  
quo se sustentarent cives Romani, vix, in tanta profusione,

eslet inventu. testis est Sleidanus. (3) Proximi oppressionem: hoc delicto contraxerant Israelitæ in totam, quam incoblebant terram, maximam famem 3 annos durantem; nam contra DEI mandatum cædem fecerant Gibeonitarum. 2. Reg: 21. (δ) Ob nullam prorsus benedictionis divine, antea concessæ, agnitionem, putantium, DEum sive ad singula Elargienda esse obligatum; more Israelitarum in deserto Sin, contra Mosen murmurantium. Exod: 16. v. 3. Sive casu quodam provenire, Instar Epicuri omnia casui referentis. Hac fece & aliis, infecta mortalitas, justissimi DEI justitiæ, ut olim multis retro seculis, ita & nunc dignissimas dederat pœnas, non modo igne & ferro; verum etiam fame atque Peste oppressa; Quemadmodum Annalium priscorum auctoritas & quotidiana experientia probant indubitatissimè.

## §. III.

**P**osteriores merito vendicant sibi, hominum, de suo futuro male commonefactorum, in eo tamen perseverantium nitrò, durities atque contumacia: quibus occasionem, non solum in veteri Testamento Prophetis dederunt, dira sibi vaticinandi ante & postdiluviani patres nostri. Esai: cap. 21. & 24. v. 3. & cæteris. Quod deinde usu venit sub Imperio Ahabi Regis, fame continuante triennium, cum Semestri 3, Reg: 17. cap: verum etiam ipsi Salvatori Christo, Jerofolymitanis famem, pestem & terrum praesagienti. Lucæ 19. v. 43.

## §. IV.

**I**eviter a nobis perstrictis causis Theolog: succedunt jam sub duplice differentia ponderandæ naturales, animata scil. & in animata, illarum classi volumus insertos, (a) Vermes: qui quantas olim dederant calamitates, Satis superque eunt testatum, tum Historia Profana, ex qui-

quibus memorabile est, quod Olaus Magni lib. 18. & Ziglerus de septentrionalibus in Norvegia tradunt, Vermes, nimirum, bestiolasque quadrupedes foricis magnitudine, pelle varia, vehementiori cum imbre delatas, maximam intulisse terrae fructibus ruinam: tum experimentum hæc nostra etate; nam singulis ferè annis natio Tavastica horum sentit injuriam, non modo ole-ribus & rapis, eorumque foliis, sed etiam cujuscunque fementis radicibus, factam. Qvæ nonnullis parœciis haud exiguum est ex parte inediae argumentum. (β) *Ranas & Cicadas*: Quid? qvod vilissima sint animalcula hæcce atque exigua, nullamque possint mortalibus creare ruinam? imò vero maximam, cui expositos fuisse Abderitas in tantum, ut propter Ranarum multitudinem ac infestationem, relicto Patriæ solo, exulum more sibi sedes quærere cogerentur, affirmat Hist. Justin. lib. 15. cap. 1. Vim cicadarum uesti erant vicissim Ægyptii relinquenter terram illorum, omni gramine virenti, arboresque fructu maturo spoliatas. Unde famæ in Ægypto exorta erat dubio procul haud vulgaris. Exod: 10: (γ) feras, utpote *Leones*, *ursos*, *vulpes* &c. tanta etiam est illorum feritas in fementem cujuscunque generis, ut nil, nisi vestigia horrenda post devastationem eorundem calamitosam appareant. Auctores sunt, Historici. Imò certè in ipsos homines terram ejusmodi inhabitantes, Historiâ Sacrâ id ipsum expressè declarante iv; Reg: 17. v. 25. ibidem cap. 2: v. 24. Anno mundi 3048. Hinc licet concludere, qvod nulla catamitas sit sola: cum una eademque Regio, intra breve temporis spatium, nuuc bellum nunc famen, nunc pestem, nunc feras in se suaque særissime grassari deprehenderit, ceu ex antea dictis, ulteriusque dicen-

dicendis satis, dispalescet. In horum vere scil: inanimat: numerum referri debent quatuor Elementa, utpote (1:) vel nimius aëris æstus, qui exurendo quasi omnem terræ sœturam singulis adimit mortalibus, quemadmodum tempore Eliæ Legimus relatum. Vel (2.) horrendum Frigus tempore Mætis exortum: quam gravis sit pestis annuo preventi malum illud, non solum remota, à nostra memoria, secula, cum gemitu sensisse, testimonium dant præcavitorum literarum monumenta; verum, in quod incidit nostra ætas, præsens hoc seculum, ob ejusdem violentiam, hisce tribus propè, proximè præterlapsis annis, acceptam, non potest, quin maximâ animi ægritudine, posteritati si qua jam pesti supersit, seipsum præ aliis statuat in calamitatis exemplum. (3:) Continui imbræ & pluvia, inundationesque aquarum ac naufragia. His malis olim vexabantur Galli, Romani, Persæ. Auct: Histor: (4) Terra motus & convulsiones, quæ, Justin: test: lib: 30: Rhodum, multasque alias civitates lamentabili ruinarum labi, fecere possessionum vacuas. &c. Imo in multis locis haud minimam pauperie materialm substernit ferrugo terræ, maximè notabilis in Tavastia. Incolæ hanc pestem nominant, Ruscit præcipue infestantem siliginum, triticum atque hordeum, quibus expresso succo, nihil præter paleas, supereft.

### §. V.

**R**estant nobis ultimum cause Politice, sub rationis incudem revocande, à quibus ceu posterioribus, non partes Regionis modo sed totas sæpiissime notiones pessum iisse, luctuenter constat ex variorum seculorum, actis. Hisce non sine ratione annumeranda duximus (a) Hostium tam inter:

ternorum quam extermorum desolationem & incendia. Quibus utpote vehementissimis procellis plus simplici vice jactabantur Romani, Epirotæ, Chartaginenses, &c. adaugentes insuper hanc calamitatem, inseqventi fame, ut memorat in sua Hist: Just: (*B*) *Agrorum*, ab hominum culturâ desertorum, neglectus, laborisque fastidium; nam proxima vitæ sustentandæ ratio in agriculturæ studio ac indefesso consistit labore, cuius defectu necesse est, ut, circumventi fame homines pereant miserrimè. Huic vitio proximi erant olim in habitatores Italiz, imo ipsi Jerolymitami, &c. qui propriâ culpâ atque negligentia, sibi ipsi erant exidium, atque ruina, in otium, voluptatem nec non luxuriem effusi. (*C*) *Flagellatorum annone ac monopolarum avaritia & fraudulentissime artes*, quibus attenuant, onerant, vexant, incendunt atque vastant annonam, hæc vilissima nebulonum purgamenta, ejusdem raritate gaudentia, ubertate verò dolentia. Hoc scelere usu erat olim Galli, &c. etiamnum hodie fraus illorum viget in omni republica, quæ non est minima inter causas annonæ caritatis. (*D*) *Salutis Reipublicæ ac commerciorum necessariorum exercendorum incuria*, quâ laborabant pricis temporibus Africa & Ægyptus, non, intra suos fines, quibus fami succurrerent, nisi ex Italiz regionibus advenientis, habentes.

## C A P . Q V A R T U M .

### §. I.

**S**i quidem tenui jam calamo calamitatum hujus materiei sufficientiam, ex triplici positione pullulantem, delineavimus, haud duximus inconsultum, *Effectum utpote immediatum ejusdem consqvens*, sub examen vocare, exigente præcipue hoc ipsum naturâ nec non ratione Unde.

instituti. Nam positis causis, necessarium est sequi effectum. Unde etiam hujus, hoc animo, subjectam mentionem, haud parum lucis speramus præsenti opusculo, in sui complementum, tñeneraturam. Occurrit igitur cuivis duplex hujus effecti consideratio, primaria scil: & secundaria; priorem quidem absolvit famæ, nullum agnoscens medium suæ originis, sed inseparabili nexu annonæ caritatem, ceu genetricem suam comitans: posteriori annumerari possunt Morbi atque pestis, mediatè annonæ incendium respiciencia; quam ob rem non immerito effecti secundarii nomine dignantur, ut ut, hoc respectu, ipsis convenienti; nam subducto victu ad sustentandam vitam necessario, proxima ipsis exhibetur occasio, fatigatos alias fame, ad necem usque vexandi: huic ipsi assertioni, adstipulante vel ipsâ experientia, præter rationes Physicas, qvas ratio instituti, ceu à scopo nostro alienas, hac vice, jubet valere. Ast prius qvam de illa nempe fame nostrum ulterius formemus iudicium, removendam, putamus ambiguitatem, quâ vox scatens, obscura redditur atque intellectum nostrum ad varia & incerta distrahit. Qapropter intellectam non voluntus, hac voce (a) inediā qvandam voluntariam, quam, sponte sua, mortales maximo affectos dolore, utope maritorum uxores, Parentum liberos, Amicos Amicorum, & versa vice, crudelissimis fatis, damnata omni confortatione, subiisse testantur historiæ. Neque (β) fortuitam ac casualē, cui vietas sœpissimè dare manus coguntur, obortâ tempestate maximâ, delati super fragmentis tabularum, ad incultas, atque hominum confortio destitutas insulas: huic malo etiam obnoxii habentur in deserti recessibus vagabundi, demumque errore, eidem hosti in prædam cedentes. nec (γ) spiritualem, cuius meminit Prophet, Amos

**cap. 8. v. 11.** Ecce supervenient nobis tempora dicit Dominus. Dom. &c.  
**Sed** (δ) **que est privatio victus, vite sustentanda necessarii:** ubi enim vita hocce pabulo destituta fuerit, in statu suo existens naturali, in modum herbarum, quæ humido radicali amissio marcescentes, ob defectum alimenti, vitam, quasi expirant, quam vivunt, extabescit. quippe, ut dici solet, venter animalium auribus careret, & partibus exhaustis, vel ipsis invitis, excitatur fames, mortem, nisi victu depellatur, maturans acerbissimam.

### S. II.

**V**erum reclamare videtur S.S. nostræ, in hoc punto, assertioni, dicendo: *Neminem debere interire fame.* Unde licet tale colligere argumentum: *Si nemo debet perire fame,* sequitur nostram assertionem esse falsam, statuentium multa millesia millia hominum olim & in presentiarum eidem malo succubuisse; at verum est prius. E. E. post: *Consequentia majoris probatur Ps. 37 v. 19.* *diebus famis saturabuntur.* & 25. non vidi semen ejus querens panem. Sed respondemus, consequentiam, cum probatione non posse sibi constare absolute; nam universale limitatione restrictum equipollat particulari; sed limitate, scil. piis, qui juxta DEI voluntatem dirigunt vitam, hisce scripturæ dictis consolatos, promissione hac donari infallibili: Exempl. Eliæ 1. Reg. 17 cap. & Apostolorum divinitus monitorum ante obsidionem Jerosolymitanam. Ast e contra alia est ratio eorum, qui voluntatem ejus transgrediuntur, & prohibitis lege peccatis contaminati, DEO se reddunt exoscos, atque haisce instantes poenas ira nunc, ut quondam, meritos. quemadmodum patet ex Lev. cap. 26. v. 14. ad 20. unde concludimus diversum respectum tollere omnem controvrsiam. Alias nullum est dubium, quin, per longa temporum spatia, plurimi inediām sint perpessi, persuadentibus id ipsum

§) 19 (§)

ipsum nobis tum pandectis facris, sicut: Moses, Elias, Christus, singuli per 40 dies. Tum prophanis: Exemplo se offert quidam in oppido Misnienfi, per triennium abstinenſ vietu naturali. Auctor est D. Hondorph. in Theatro Hist: pag. 381. &c. Et licet modus hujus durationis ceu folito diurnioris, videatur dubio aperire rimam, nulla probabilitate obturabilem; tamen sine præjudicio reliquorum, priores hujus modi tribuimus *vi supernaturali*, quæ immediate vitam absque victu necessario sustinere est potis; posteriores vero & ex parte, *vi Medicinali*, quæ suo modo etiam ad tempus, licet mediatae, auxiliari vitæ, alimento deſtitutæ, prælumitur. Exceptis aliis modis & causis naturilibus, quibus, ut alieni fori, supercedemus.

### §. III.

Discussa sic variâ vocabuli famis acceptione, atque à S. S. petitâ objectione, insinuat Se nobis ponderandam ejusdem divisio, quæ pro ratione objecti est duplex, nim: alia fames simplex, alia Atrocius; simplex illa, reddit (1) corpus tabidum prorsus & exsangue; ratio est, qvia negato alimento naturâ, corpori necessario, negantur etiam conseqventia scil: sangvis & vires, qvæ dependentiam suam habent ex eodem, ceu conservativâ caufâ vitæ. (2) ad varia insolitorum esculentorum genera sectanda impellit, nempe: fenum, culmen, cortices arborum, fin: Parci/ radices herbarum, fin: Wachfa/ pīcium & carnium cruditates &c. qvod satis superqve testatur, præter, qvæ in antiquis memoriis, Josepi, Josippi & Nisophori, relata legimus, charissima nostra patria. (3) mortem inducit acerbam, quam, hunc detectum alimenti lequi est necessarium, sicut facile est judicatu, non modo ex obsidio-

ne Jerosolymitanâ, ubi morti ob famem occubuisse affirmat Egesippus sexies centena hominum millia, fuisseque extra munimenta urbis projecta, exceptis, quæ intra mœnia lepulta fuerint, quorum incertus est numerus; verum etiam ex nostris proh dolor temporibus!

## §. IV.

**A** trocior verò, est tanto horribilior, quanto major necessitas, invitans homines miserrimos ad commestionem mūrium, canum, felum, eorum demortuorum & putrefactuum, & excrementorum avium; quemadmodum in Jerosolymitanâ & Samaritanâ obsidione factum refert Euseb. lib. 3. cap. 6. & alii alibi &c.

## §. V.

**A**d posteriorem refertur etiam omnium maximè horrenda illa fames, quâ (1) unus hominum cogitur devorare alterum; hoc factum Anno 898, magna fame homines vexante, tentantur Abb. & Func. &c. (2) Parentes mactare liberos, & vicissim hi illos: hujus immanissimæ rei exemplum accidit in Bohemiâ & Poloniâ, ubi post mortem Hen: Septimi, famæ per triennium continuata, compulit homines ad tam nefandum facinus. In Chron. Pol: &c. (3) cogitur in usum extremæ dapis convertere, uxor maritum & maritus uxorem; ceu factum est in Hispaniæ urbe Calagurio, cum obsidionem paterentur incolæ à Cn: Pompejo, Auct: Valer: lib: 7: cap. 6. idem affirms utu venisse Procop. & Func. Anno Ch: 547, in Placentia obsecra à Gothis sub Totila. 4) denique in sua propria viscera lœvire impellit ob inediam, necessitas; ut pote Cimbricarum mulieres, quæ post factam cædēm maritorum suorum, sibi ipsis violentas sustinebant inferre manus, test: Plutarh. in vita Marii.

## §. vi.

**U**t igitur annonæ caritatem fames, ita illam plerumq; inseqvuntur morbi contagiosi atque pestis. *Ratio est quia (1) propter alimenti penuriam facilissime occupant hominum artus invalidos, morbi, partim ex causâ externâ, scil: aëre exorti venenoſo, quo citius solito inficitur corpus, exsangue alias & dictus vacuum: partim causis internis, ut, defectu sanguinis & spiritus, simulque debitæ proportionis inter calorem & alimentum, (2) metuenda adhuc morbi contagio obavidam devorationem insolitorum esculentorum, quorum intentio incidit superius in §. IV. Sicut enim boni cibi, quippe qui hominum naturæ convenientes, bonos generant humores, hi bonos spiritus & dictissim boni spiritus vitam promovendo, progenerator delectabilem: ita e contra mali cibi, ecu pestiferi hominum naturæ, malos gignunt humores, mali humores dictissim, prados spiritus, qui denique vitam destruunt ac e statu suo deturbant ad necem usque. Hinc affirmatu haud erit difficile pestem iisdem causis suam referre originem, arrepta sibi præsertim grassandi ansa locorum ex angustiis, refertorum venenosis spiritibus, qui ascendentibus, ex tot mille hominum cadaveribus, se circumfundunt, ut etiam inter ægros vim eorum sentire sanos, sit necessarium.*

## § VII.

**U**lterius, ne scrupulus relinqvatur animo dubitanti de hac re alias dilucidâ, potest, hoc ipsum, non modo, latis convenienti simili qvodam illustrari probarique, verum etiam exemplis multo plurimis; nam si-  
cuit virescentibus liliis, aut quibusvis aliis herbis, humido alimentali destitutis (quod defectum importat humido radicali, calorique nativo) nec non solis atque cœli clementia, primum

morbus scil: flavedo, & mox nisi debito sibi alimento reficiantur, mors impendet inopina, ut verum sit effatum: mortem non parcere saxis; ita susceptione sibi necessaria privatos homines, ac salutari aëris temperie, evidentissimum est, non posse diutius, licet maxime cuperent, persistere. Qvot qvælo regna, qvot regiones, qvot amplissima Emporia reddiderat hæc pestis vacua? protectò ne unum inventu est facile, cui gloriari unquam licuit de perenni suâ fortuna, dum incendium exarsit; de incolumentate vitæ, dum morbi sunt grastati. Anno Christi 476 imperante Honorio secundo Wandalorum Rege, tanta extitit annone caritas, ut homines simulque pecudes fame interirent, ex qvorum cadaveribus exorta vehementissima pestilentia infecit reliquos, qvibus pepercit famas, miserabilem inducens faciem qvi supererant. Viator: lib: 3. in Wandalica Hist. hinc minus videtur necesse exoterica cumulare exempla, cum satis eat testatum Finlandia nostra tum orientalis tum occidentalis, cujus superstites, hanc acceptam stragem, diu deflere non desituros, pro comperto est. Hic etiam occasio videtur, inferendi in exemplum relationem istam plus quam miserabilem de fame qvæ extiterat in Svecia, Annis 1596, 1597; & 1598. & reperitur in parœcia Gillestad districtus Grelöds de Kolla/ ex quo tempore ad hæc nostra, numerantur anni centum; merita autem hic centenarius Svecis videri posset fatalis, maxime oþ hoc, qvod eque nunc temporis ac ante annos centum in dicta natione per integros tres annos tanta exstiterit annone calamitas, ut fami sedanda occurrere erat necesse, qvicquid alias Brutis negabat natura, multo magis hominibus ad DEI imaginem fitis. Qvod abhorrendum esculentis genous varia morborum genera utpote: musculorum exuberances, intestinorum resolutiones, Lijff soot/ Punatcu'i/ de quibus in Cap: i: §. 1. disseruimus, esse subsecuta constat, videsis ulterius ipsam relatio.

tionem ex monumentis Templi Orelöensis in Rölla ad mandatum Rev. Dn. Episcopi ac Doctoris Rubechii, dum A. 695, die 6 & 7 Septemb: parœcias easdem visitaret, a Pastore ibidem Dn: Svenone Dimberg, excerptam.

## § VIII.

**A**ggressurus regionem quendam hostis non tantum ferro eam devastat; sed etiam igne aliisque malis, quæ in perniciem ejus possunt excogitari eandem miserrimè delet; sic haud sola adest ad vexandum mortales famas, deplorandum illud vitæ venenum, atque infestissima generis humani ultrix; verum quam plurimas pedissequas, agmen quasi claudere solitas trahit tecum, scil: gravissimos motus, furtæ, cædes, latrocinia &c. quorum officii cardo in hoc vertitur, ut, quos domina debellat, illos pedisseque spolient: quibus vitam adimit pestis, illorum bonis inbent latrones. In summa, ultima reddunt pejora primis. Quemadmodum factum referunt Historiæ Jerolymis, ut cuivis, nisi lippiat, ad oculum patet, ubi, inter famem, pestem, & civile bellum, omnia, direptionibus, latrociniis, factionibus, ac cædibus, fervebant non sine lacrymis! imo hæc imania facta imitatos fuisse hoc anno Ingemannos, quos tanta, in communi malo, invasit audacia, ut latrocinia sua ac direptiones, in obvios quosvis exercitas, sustinuerint cædibus nobilitare. Quam immanitatem, Conductores quodam prædiorum, quibus contigit possessiones suas amittere, lamentari necesse est.

## CAP: QVINTUM.

## §. I.

**S**atis postquam tradidimus, ut credimus, de annonæ caritatis præagiis, causis atque effectis, quorum rationes, brevitate, quam potuimus maxima, cuivis cordato

dato dedimus in conspectum, remedia, quæ suum expectant, recepto ordine, eventum, jam est animus docere paucissimis. Quemadmodum unicuique vulneri corporis Physici suum peculiare, necessarium est, respondere medicamen; ita ratione parili hoc vulnere scilicet annonæ incendio, affecto corpori politico, maximè humano quod est analogum, sua propinanda sunt Antidota, ex quibus salutiferum dolori suo sentiat levamen. Calamitas qvippe à Deo immissa aliud efflagitat placamen, spirituale scilicet; aliam correctionem nature vitium, cui naturaliter; aliud civilis postulat morbus, cui consiliis atque singulari prudentiâ, obviam erit eundum. Hinc ex triplici causarum inductione, triplicia apponere remedia egregium duximus. qvæ tamen convenienter possunt comprehendendi sub hac distinctione, qvâ, remedia in Prophylactica & in Therapeutica volumus divisa; illa imminentि caritatis malo avertendo utilia, hac præsenti mederi, id ipsum mitigando, si non penitus tollendo, studintia. Verum cum idem feriant punctum, in hoc funestissimo rerum articulo, absque differentia à nobis sumuntur, sive præsentia sive futura spectare libuerit,

## §. II.

**U**t igitur laxior vel redeat vel servetur annona, post seriam admissorum pœnitentiam, contrariis veniunt curanda contraria, qvæ incenderant annonam. Quo nomine omnium primum atque præcipuum remedium ponimus, summi Numinis placationem, quam, non libido, sed continentia; non luxus verum Temperantia; non vita Epicurea, at continua preces in publico & privato facte, imo jejunia ac charitatis opera, erunt obtentura. Quo facto, placato DEO facilimum est, vel subita ubertate, sterilitatem corrigere, vel paucissimis panis fragmentis tantam indere virtutem, qvâ multa esuri-

esurientium millia saturentur sufficientissimè, Math. 14: exemplo se sistunt hujus miraculi quam plurimi, profundissima DEI misericordiâ atque summa potentia miraculose sustentati, qvorum mentio occurrit, *tum in Pandectis sacris, ut, Eliae, Danielis, Vid: Sarptane &c.* qvi Jejuniiis, precationibus, atq; vitæ sanctimonîa effecere tantum, ut parum aut nihil habentibus, in tanta impendente fame, nihil deeslet: *tum profanis, que in quibusdam terris, panes e Cœlo pluuisse, imò in Cilicia arbores hordea genuisse, dictum se laborantibus inediâ, præbuisse, luculenter ostendunt.* præterea durante tanta gravitate, maximè incubit Antistitibus Ecclesiarum & concionatoribus, vulgus, ne animum desponeat, confirmare, egenis patientiam, mediocribus abstinentiam, opulentis liberalitatem atque beneficentiam, svadere. sic primitivam Ecclesiam paupertatis onere atque aliis malis exortis, pressam, consolati sunt Apostoli Christi, ne jacturam salutis, fide nec non spe omni, ex pondere crucis, damnatâ, facerent. Sic Reges Christianos atque Monarchas cum suis subditis, fecisse, in angustiâ quavis constitutis, legimus apud Historicos relatum.

## §. III.

**A**lterum remedium, post DEI Ter Optimi Maximi providam humani generis curam, collocamus (2) *in assiduo agricultura studio, simulque peritiâ haud exigua, cuius neglectu deficere alimoniam & perire homines fame, tam certum esse constat, quam quod certissimum est.* Nam negatis mediis ad vitam sustentandam necessariis, negatur quoque ipsa vita, ut cuivis, nisi ultra sapienti, patet. Et licet varia sint agrorum genera, alia scil. *sabulosa, alia argillosa, petrosa alia, alia pulverosa:* quædam *uda, quædam arida;* binc *altiora, illinc depresso;* variaq; ob id ipsum requirant ad sui culturam, non solum

instrumenta, verum etiam labores atque tempora; nihil tamen novi neque ardui se quisquam reetur hodie ausurum, si quid id genus difficultatis occurrat, cum & olim ante nostrum ævum tam Romanorum, quam aliarum nationum, non dico leqvioris conditionis hominibus, sed & Regibus fuerit illorum cura summè commendata, testibus Rom literarum monumentis. (β) In observatione; non quippe sufficit, necessariâ colendi agri scientia quemvis esse pollutum, nisi circumspectione prudenti sepiat artem & præcepta, ad eandem rem facientia, quo tandem voto fiat satis. Exemplo Numæ Regis, suum cuique pago observatorem præficiens, qui crebro fines pagorum obeuntes, bene, maleque cultos agros in tabulis descriptos ad Regem deferebant, qui vivissim laudando promptos, castigando fegnes, omnes ad rem utilissimam omni studio & labore prosequendam, excitavit. Dionys: Halicarnas. 2. eundem finem refert Landstutzler, sapiensissimum Wurtembergiae Ducem Christophorum intendisse, dum in singulis constitueret oppidis tres aut quatuor inspectores ubique, ut pradia, agri, vineæ, horti diligenter colerentur, curantes. (γ) in auxilio; non enim excitare & hortari faciunt satis; sed juvandi sunt consilio, ope, fermento, jumentis, peculio &c. qui aliâs diligentiores operis, de suo satis instructi non sunt. E contra vero agrorum delertores, & quorum indiligens cura est, censoria notâ castigandi, quemadmodum factum testatur apud Romanos Gellius, lib. 4. c. 12, Valentinianus Theod: & Arcad: agrorum desertores intra biennium, commodo illorum & possessione privabant, indignos enim censebant agrorum possessione, qui illis recte uti nollente. Svet: Aug: cap: 42. (δ) in beneficiis; Nam immunitatibus atque donatione sunt alliciendi, qui steriles & incultos agros, pri-

primum subigendi labore sibi sumunt, ad observationem  
 Svet. Aug. (ε) In frumentorum conservatione; nam; non minor  
 est virtus quam querere parta tueri. Itaque operæ pretium est,  
 horreis atque grannariis, Reipublicæ prospicere, quibus  
 prælens vel imminens infertilitas queat corrigi. Exemplo  
 Josephi qui speciali Numinis revelatione 7 annorum sterilitatem e-  
 doctus, tantum frugum in horreis condidit, quo non ab Egy-  
 ptius tantum, sed & vicinis populis famam depellere potuit: Gen.  
 41. Philo Judæus in lib: de Josepho refert, cum fuisse tantæ cu-  
 riositatis, ut fruges cum manipulis considererit, neque trituratas,  
 neque purgatas, quatuor de causis: quarum una est, ne tam citò  
 vitiarentur, suo tegmine nudata: altera ut rusticis triturantibus  
 fruges ventilantibus, singulis annis renovaretur pristine copiæ  
 memoria: tertia, ne iniri posset frumenti numerus, neve animus  
 colonos desueret, solicite secum reputantes, non tam, quod restaret,  
 quam quod absuntum esset: quarta, ut & jumentis stramen pa-  
 laque in pabulum servaretur. (?) In frumentorum erogatione:  
 notum est quidem omnibus, nullibi dari virtutem sine vi-  
 tio, scientiam absque ignorantia, opulentiam sine paupertate:  
 alias ad illud frustra latæ essent omnes leges, injustæ pœ-  
 næ, vituperia iniqua, quæ non virtutis, sed vitii sunt ar-  
 gumenta: ad istud tot informationes supervacaneæ atque  
 præcepta, quibus non scientiæ, verum ignorantiae me-  
 detur: ad hoc, tot querelæ essent nullæ, nullaque fames  
 extimelcenda, cuius spiculis non divites, at pauperes vi-  
 det quivis expositos. itaque quantò magis hoc manet verum,  
 tantò minus cuique negandum erit suum remedium. Hinc pau-  
 peres, ne ipsis, incidente famis procellâ, sua subducantur  
 medicamina, ex publicis grannariis, pro modico pre-  
 tio respectu conditonis, vel gratis, sui habere solent susten-

tationem, ne succumbant fami. Neque civitatum tantum, sed & ruris, eorumque qui ruri degunt, ratio habenda est, iisque mutuò danda annona, quæ cum aliquo fœnore restituatur. Anno Christi 1550 Cosmus Medicus aliquot pauperum millibus, per omnes Florentina civitatis regiones, complures menses annonam distribuit: infantibus quoque qui à parentibus egestate coactis derelicti fuerant, in orphanotrophia receptis. Joh. Bapt: Hadrian. 8. Hist: idem Anno à nostri Salvatoris ortu, 1562. repetitum; creatis officialibus, quibus à Charitate nomen impositum erat; iis ex publico pecunia assignata, quibus almonia pauperum provideretur: Et statà hora, in quatuor urbis regionibus ad loca destinata confluabant, quibus panis distribueretur: quorum numerus ad viginti usque quatuor millia, quotidie ascendebat. ut videre est, Tacit. 2. annal. 87. Tertium remedium est, non legibus modo, sed & pœnis coercere pestilentissimum curculionum genus: lucripetas, Dardanarios, Pantapolas, Pantometabolos & seplasiarios, qui iniquissimis fraudibus, attenant, onerant vexant, incendunt, excandefaciunt, flagellant, vastant annonam; cuius raritate lætantur, ubertate dolent. Hinc Tullius ansam videtur nactus alloquendi Atticum, lib. 9. ep. 11. Parentes nefarium non alere; at illi sanctissimam & antiquissimam Parentem patriam compressione frumenti necare videntur, aut certe cibum ei deducere. Estque verissimo verius, cum sublevatâ annonâ, pro proprio arbitrio, pretium adaugeant indies, panis, vini, cerevisiæ, aliorumq; esculentorum generum, varios tumultus, querulos vulgi sermones, devotionesq; dirissimas exoriri, ex quibus tandem ultimâ ruinam à misericordissimo DEO, ad iram provocato, inferri est credibile. Ne igitur hoc malum erumpat in nervum, constituendi sunt inspectores, exploratores & custodes, qui ad omnes portus, limitesq; assidui legum annoniarum te-

temeratores & execrabilis lucri cupidos observent, puniendosque Magistratui deferant. Sancta quippe severitas est, quæ paucorum sceleratorum suppicio omnium vitam conservat. Tam rigida atque accurata inspectione, ad extirpanda ejusmodi terræ ponderum facinora, usi erant olim Romani, cum non aliter in annonæ conflagratione sedari possent, ut curatores vel præfecti crearentur annonæ, quorum munus erat omnia procurare, quæ ad emptionem, transvectionem & distributionem annonæ, pertinebant. Anno 1538, quo maxima exarsit famæ, narrat Le Mirois des Francois part: ult. Florentiae eodem modo constitutos inspectores, quos Magistratum abundantia appellabant, cum amplissima potestate obligandi redditus publicos, bona & personas civium; fuisse ipsos ex opulentioribus civibus & mercaturæ deditis, qui amicitiis, opibus & fide ceteros omnes præcellebant: ex Germaniâ & Belgio, ex maris Ægæi insulis & ab usq; Africa annonam quasi sive: Censum iniunxisse civium, ut quantum alendo populo conveniret, exacte sciri posset. quod sane difficile non fuisse, mensuram cuiusque loci reputantibus. quibus rebus efficiisse, ut absque tumultu quovis, quietam Politia illorum ageret vitam. Sed manum de tabula. quod cum proferimus, opusculum hoc, ne ad justo majorem ascendat molem, ejus nomine, quo incepimus, finimus, orantes, velit Deus Ter Maximus iram tuam à patria nostrâ charissimâ avertere, atque nos tantis calamitatibus & malis vexatos. clementissimè, bonis quibusvis erigere, ut læto animo, DEO optimo, cui laus, REGI nostro clementissimo, cui fides & Reverentia, nobisq; invicem, vitam vivamus piam, feli- cem, atq; quietam !!!

**SOLI DEO GLORIA!**

Juveni

Moribus Ornatisimo & ingenii dexteritate eximio,  
Dn. JOHANNI BELLARI Tavastensi,  
Amico dilecto,

Disputationem eleganter à se conscriptam,  
DE CARITATE ANNONÆ,

doctè defendenti, amicitiae ergo applaudebat.

**E**ximius vivas, vigeas valeasque perennis,  
Dum Jovis è cerebro natas sectabere Musas,  
Atque coles gnavus, veneranda ex pectore pure.  
Curre, ut cæpisti, cupiens attingere metam  
Optatam! sic Te sperata corolla manebit.  
Interea voveo, DEUS ut Tua cæpta secunder!

ISAACUS LAURBECHIUS.

---

Politissime atque Præstantissime Dn. BELLARI  
Amice singulariter honorande.

**T**empora nos miseri subito mutata videmus,  
Sensimus inversos & simul his homines.  
Tempora transibant, que propria novimus omnes,  
Tristia succedunt, prob dolor, & merito;  
Optandi potius vestiti messibus Anni,  
Fragmina micarum, quies, veniant miseris.  
Vidimus optatis gaudentia frugibus arva,  
Annis retro tribus, messis ubique fuit.  
Cum studuit nullus meritas persolvere grates,  
Surgit commoto, hec altius ira DEO.  
Quod variat tempus seges ut victum inde negaret,  
Per rigidum moriens, sepius usta gelu.

Sistere nunc volupe est calamum, cum plenius ista  
Hec præsens cunctos, charta probata docet.  
Sic studeas donec Laurus poteris honore,  
Cœptis adspiret, Magnus ubique DEUS.  
Ex animo scavis progressus grator Amici  
Largiter accrescant, semper ut id voveo!

LAURENT: QVJSE. Nic. Fil.  
Biörneburgensis.

*Ad eundem*

Q vid tibi pro meritis reddam, mi fautor amande?  
Et benefactis quæ præmia digna dabo?  
Factis non valeo persolvere, mente paratus  
Semper ero, Lachesis dum mea pensa fovet!  
Vive diu felix! Labor Hic, tibi præmia larga  
afferat, ut patriæ sis Decus, hisce vale!

ZACH: COLLIANDER.  
Tavast.

N On opus ulterius scrupulosâ inquirere mente,  
Quid sint annonæ sævitia atque famæ?  
Cum satis effectum dulcissima Patria nostra  
Tres annos, ejus, planxerat ingeminans!  
Ait quem si dubium, hæc, valdè tenet annua pestis,  
Pluribus informat, chartula docta mei  
Fratri: cui grator successus maximè amandos  
In studiis, voveo! Stet sua palma virens.

Fratri suo germano sic inter occupationes  
affurgere placuit  
ARVIDO SVJUR! Tavast

**Q**Vanta digni sunt laude, qui omnibus alii a tergo velicitis,  
Sisyphio nisu ad amabiles solidæ eruditioris insulas plenis  
contendunt velis, laborum interea molestias devoratis, dici  
vix ac ne vix quidem potest. Præsertim cum literæ ille ipse sint,  
qua mentem nostram rubigine ignorantie purgatam, consortioque  
brutorum exemptam, divine imagini redditum quam similitam.  
Si Te Pereximie Dn. Respondens, laude fidei Musarum Satellitibus  
digna defraudarem, injurius sane in me ipsum viderer. Prater-  
quam quod enim viridiores, illico annos Musarum sacris consecrare  
non dubitaveras, quanto ardore quantoque fervore (Parente licet  
utroq; fatorum injuria orbatus) tua studia postea continuaveris, non  
potest non illæsa conscientia a me affirmari. DEUS ter O. M. etiam  
in posterum tuis studiis benedicat, ut, favente favonio & annurn-  
ebus vialibus ad Sapientiae templum felici sidere succedas, labo-  
rumque dulcissimos fructus legas, per aspera ad astra iturus.

Deproperata

¶

SAM: RISTELIO, Wib:

**D**ulcissima illa, Præst. Dn. Respondens, qua inter nos tempore  
hoc intercessit amicitia, juhet ut inter alias quoque gratulau-  
tium voces, egregios tuos in studiis progressus mihi blandiar.  
Eoquidem magis, quo novercantis fortunæ telis resistens, labores  
ortius / devoraveras; Vale:

JOHANNES BROTHERUS, Savol. Wib.

